

עלילות פרדיננד מז'הצור

התיאטרון לילדים ולנוער

מאת: אפרים סידון
 בימוי: נחום שליט
 תפאורה: מרים גורצקי
 מוסיקה: נאוה גורדון/אורה זיטר
 רשימת שחקנים:
 אברהם פלטה/אבי שן צור אברהם
 סלקטר, אוסנת ראם, מיכל גוריון,

תוכן המחזה

בארץ אחת, מעבר לים, חי המלך פרדיננד פד'הצור הראשון. בארמון מפואר ונאה מתגוררים המלך, אשתו ושלושת ילדיו. והמלך אוהב את העם והעם אוהב את מלכו. פעם עשה המלך משתה והתפאר בפניו אורחיו איך העם אוהב אותו. הם שרים לכבודו, הציבו את פסל דמותו בכיכר העיר, שולחים לו שלושה ק"ג תות כל בוקר, ברכות לראש השנה וכניסה חופשית לבריכת השחיה:

עודו מתפאר באהבת העם אליו, קם אחד האורחים בן-מלך צעיר ואמר: העם אוהב את המלך כי המלך עושה כל מה שהעם רוצה. אם יפסיק המלך לעשות מה שהעם רוצה, מיד יחדל העם לאהוב אותו. נכנסו הדברים האלה ללבו של המלך והוא מחליט לנסות את העם ואת אהבתו אליו. וכיצד יעשה זאת? הוא הוציא שלוש גזירות.

גזירה ראשונה: "מהיום חייבים כל תושבי המדינה, כולם כאחד בלי יוצא מן הכלל ובלי הבדל מין ודת – להפסיק ללכת על שתי רגליים ולהתחיל לקפץ רק על רגל אחת".
 גזירה שניה: "על כל הפקידים לתלות אטב (מקל-כביסה) על אחת מאוזניהם ומי שיוריד האטב מאוזנו, יפוטר מיד".
 לפקדי המלך, היה קשה מאוד למלא אחר הגזירה הזאת, ללכת כל יום, לקפץ על רגל אחת כשהאטב צובט את האוזן. התחננו הפקידים בפני המלך וביקשו שיתיר להם להוריד לפחות את הרגל השניה – אך המלך לא נעתר לבקשתם. אדרבא, בלהיטותו לבדוק את אהבת העם אליו,

המשיך לנסותם והוציא גזירה שלישית: "המלך פרדיננד אוסר על הבריות להגות שתי אותיות: "א" ו"מ". היה קשה לקיים את הגזירה הזאת. שכן כאשר הבריות התחילו להחסיר בדיבורם את האותיות החסרות שוב לא הבין איש את שפת רעהו. הם שלחו משלחת למלך לבקש שיבטל לפחות את הגזירה השלישית הקשה בכולן

– אך גם המלך עצמו לא הבין את שפתם כי הם דיברו אליו בלי להשתמש באותיות האסורות. רק לאחר שהמלך התיר להם להשתמש בכל אותיות.
 – בארמון המלך מותר – הבין כי בני עמו מבקשים ממנו שישוב ויהיה מלכם הטוב.

אך המלך צעק וכעס וחשב שאותו בן-מלך אורחו במסיבה, צדק. אמר המלך: עם שמסרב לסבול בשביל מלכו איננו ראוי למלך גדול.
 והמלך המשיך להוציא גזירות חדשות וקשות. והעם? העם על המלך קם. הם נכנסו ואת פרדיננד קשרו. הכניסוהו ושלחוהו לאי רחוק – לא רוצים עוד מלך שמוציא פקודות טיפשיות!

ושם באי הרחוק מתגורר המלך פרדיננד פדה צור עד היום הזה. והעם? העם חי בשקט ובשלווה. אמנם אין לו מלך לקרוא לו הידד, הידד, אך גם איננו חושש מפני שגיונותיו של מלך טיפש.
 הערות אחדות למורה
 א. על המחזה

לפנינו אגדה תמימה לכיתות הראשונות של בית הספר היסודי. יתכן שראוי להסתפק בחוויה התיאטרונית שהיא גורמת לצופים הקטנים ובמקרה זה אולי אין צורך ל"פרק" אותה למרכיביה השונים ולנתחה. אך מצד שני אולי יהיו ילדים שדווקא כן יבקשו להבין את הרובד המשמעותי יותר של ההצגה. שכן האגדה שלפנינו היא תמימה למראית עין בלבד. למעשה היא מקפלת בתוכה השקפה ברורה על סדרי שלטון, על היחסים

ההדדיים בין המלך השליט והעם. היא מעוררת שאלות מי קיים בשביל מי? המלך השליט בשביל העם – או העם בשביל המלך.

המחזאי שואל – והמחזה משיב תשובה חד-משמעית:

מלך שנוהג שררה בנתיניו, שאיננו מתחשב בהם ובצורכיהם, איננו דואג לנוחיותם ולרווחתם – איננו ראוי לכס המלוכה. סופו שהוא בא על עונשו והעם מגלה אותו מארצו. מלך אשר השלטון הוא תכליתו והעם נדרש לשרתו ולמלא את כל

משאלות לבו – מלך כזה הוא רודן והעם איננו רוצה בו. בימינו היינו אומרים: מלך כזה כופה על העם את פולחן אישיותו.

מלך, שליט, או כל מנהיג אחר כגון ראש ממשלה ונשיא – תפקידו חד-משמעי: לשרת את עמו. ואכן, בטכס ההשבעה של ראשי ממשלה ונשיאים בימינו (בארצות הברית ובישראל למשל) – מתחייב

השליט במפורש: "לשרת את עמי". המלך השליט קיים בשביל העם ולא העם בשביל השליט.

ורק אם השליט עושה כן באמונה, ביושר ובכשרון – העם משיב לו ברחשי כבוד והוקרה ומצייט לו באהבה. בימינו שוב אין סוגדים לשליט, לפחות לא במדינות הנאורות שבעולם. אחת הטעויות של המלך בהצגה היא, שביקש להחליף אהבה בסגידה.

שליט שתאוות השלטון מעבירה אותו על דעתו, העם מעביר אותו משלטונו. במלה אחת לסיכום: בעקיפין – המחזה מחנך לדמוקרטיה.

ב. על ההצגה
 הצוות מונה מספר קטן של שחקנים. כל שחקן מגלם דמויות אחדות. המעבר מדמויות לדמות – מהיר מאוד. חילופי הדמויות הרבות והמהירות מגבירים את החוויה התיאטרונית שעיקרה, האילוזה, ההשליה.

השחקן נכנס לדמות מסוימת ומיד יוצא

האגודה לקידום תרבות
התיאטרון לילדים ולנוער
מיסודו של משרד החינוך והתרבות
רח' נחמני 17א' תל-אביב.
טל. 294606, 291437.

צמודים לאזניהם וכו'.
משחק אחר: התלמידים משוחחים
ביניהם על כל נושא שהוא, כשהם
מקפידים להחסיר "א" ו"מ".
נחמה ניצן.

והמגוונות אחרי הצגת הצוות – היא:
תיאטרון בובות שהילדים בעצמם
יוצרים.
ההצגה שהילדים ראו היא מוצר
מוגמר ואילו משחק של תיאטרון-
בובות על סמך הרשמים מן ההצגה –
מאפשר יצירתיות ופיתוח חווייתי-
אישי של ההצגה.

- בהכנת תיאטרון-בובות הפעילויות
האפשריות הן:
1. מלאכת כפיים: את הבובות אפשר
לעשות מחומרים שונים, כגון:
סמרטוטים, ניר מנקי-מקטרת וכו'.
2. על ידי הצורך בבחירת הדמויות
והקטעים המתאימים להצגת הבובות
אפשר להגיע להבלטת הרעיון המרכזי
והעיקרי של ההצגה. הילדים ביחד עם
המורה צריכים להחליט אילו בגבות
להכין, אילו דיאלוגים לשים בפיהם
(הבעה בע"פ) איזה קטעים חשובים
ביותר להבליט (שיקול דעת).
 3. המשחק של הבובות מאפשר מתן
ביטוי אישי של הילדים המשחקים,
כמו כן, אין הכרח להיות צמוד לטקסט
של ההצגה. הרי ממילא משחקים
הילדים לפי הזכרון ומותר (ואף רצוי)
שהילדים המזדהים עם הדמויות שהם
משחקים – ימציאו קטעי שיחה גם
משל עצמם, לפי דמיונם. אפשר גם
להוסיף דמויות בובות של אנשים
שאינם בהצגה, כגון: המלכה, בני
המלך, שרי המלך וכו'. אפשר להיעזר
בספר "עלילות פרדיננד פדה צור"
בקיצור של אפרים סידון בהוצאת
"כתר".
 4. הילדים המשחקים מלבישים את
הבובות על אצבעותיהם, או מחזיקים
אותן בידיהם. אפשר לשלב במשחק
תיאטרון בובות – תנועה וריקוד.
למשל: ריקוד בני העם אחרי הגזירה
הראשונה. כולם מקפצים על רגל אחת;
או פקדי המלך מתרוצצים כשאטבים

- ממנה ונכנס לדמות אחרת ממש נגד
עיניהם של הצופים.
יש בכך מצד אחד כדי לסייע להבחין בין
מציאות ובין תיאטרון, אך מצד שני יש
בכך כדי לחנך ולהכין את הצופים
הצעירים לחוויה בתיאטרון, ולהבנה
בתיאטרון.
שאלות המורה לפיתוח שיחה אחרי
ההצגה.
ניתנת בזה רשימה של שאלות שונות
שתכליתן לבדוק את הבנת הילד את
ההצגה, לגרות ולעורר חילופי דעות שונות
בשיחה, לכוון את הילדים אל הרעיון
המרכזי בהצגה. יבחר כל מורה את
השאלות המתאימות לו ולכיתתו ויקבע
את סדר הצגתן.
1. מדוע אהב העם את מלכו?
 2. איך הביע העם את אהבתו למלכו?
 3. מדוע בכה המלך – כאשר זרקו עליו
שושנים וסוכריות?
 4. מה כתוב בכרוז המזמין את המלכים
למסיבה?
 5. אילו מטעמים היו במסיבת המלך?
 6. אילו מתנות הביא העם למלכו?
 7. מה אמר בן המלך האורח נגד העם?
 8. מה היתה תגובתו של המלך על
התגרותו של בן המלך האורח?
 9. אילו גזירות הוציא המלך כדי לנסות
את אהבת העם אליו.
 10. איך הגיב (הרגיש, חשב, עשה) העם
אחרי הגזירה הראשונה? השנייה?
השלישית?
 11. איך הצליחו להיפטר מן המלך?
 12. המלך גורש – איך הרגישו בני העם
את עצמם בלי מלך? האם יצטערו?
האם שמחו? האם חשבו שיוכלו
להסתדר בלעדי?
 13. אילו יכולת לתת עצה למלך אילו
עצות היית מייעץ לו?
 14. כל אחד מכס הוא המלך על האי
הרחוק – מה הן מחשבותיך?
פעילויות
אחת הפעילויות המעניינות